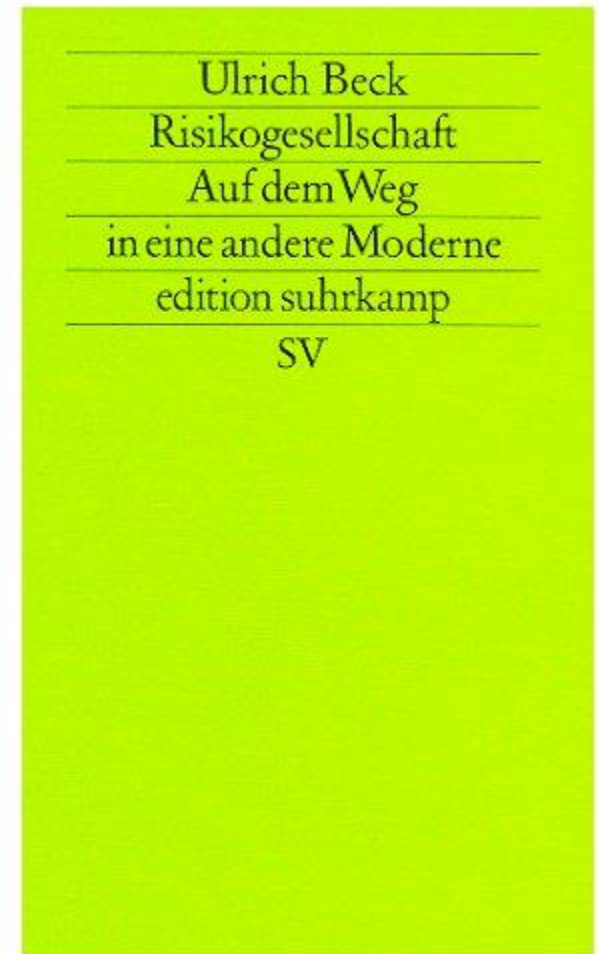

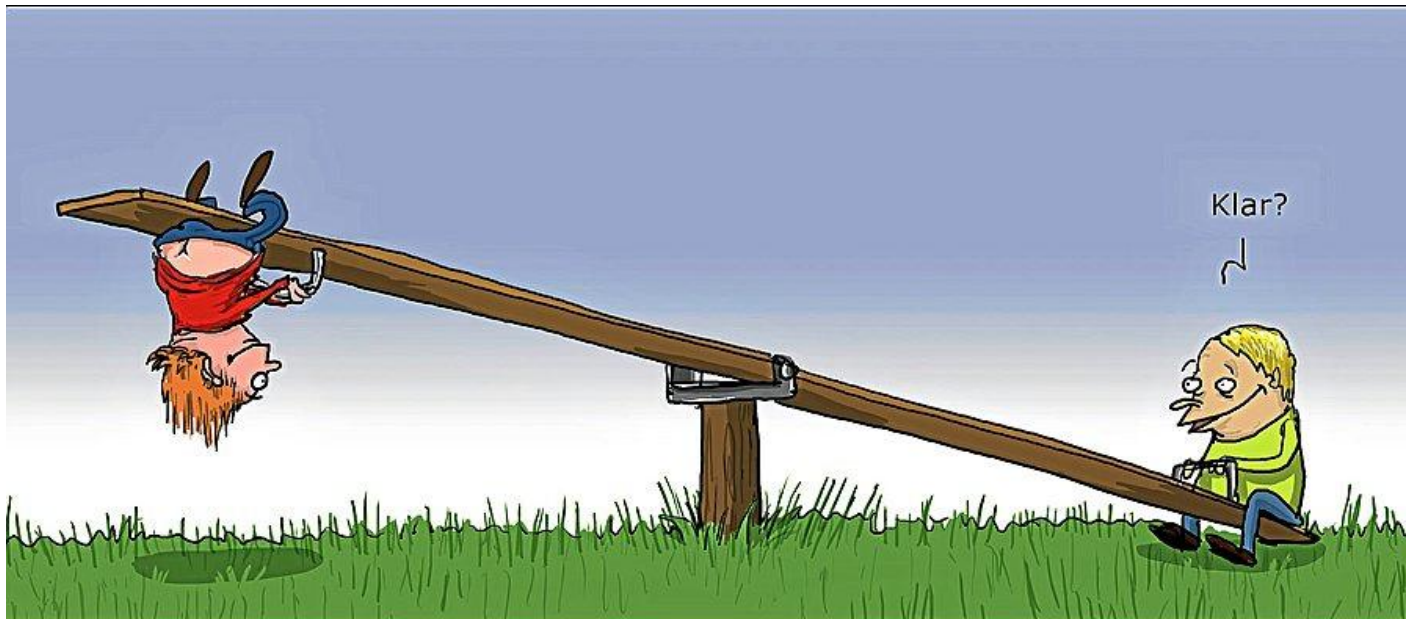
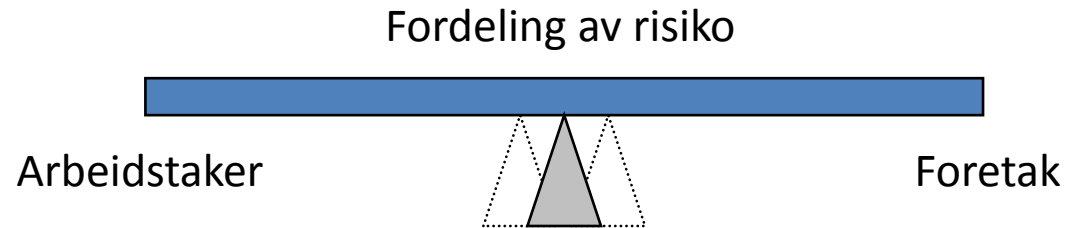
Risikosamfunnet

- Produserer og fordeler risiko
- Individualisering av risiko
- Fra utvikling til innvikling

Hva mener vi med risiko?

- For arbeidstaker?
- For arbeidsgiver?
- For leverandør?

Risiko

- **Pensjonsnivårisiko (lønnsregulering)**
- Tidligpensjoneringsrisiko
- **Pensjonsreguleringsrisiko**
- Levealdersrisiko

Reguleringsrisiko

Pensjons-
alder

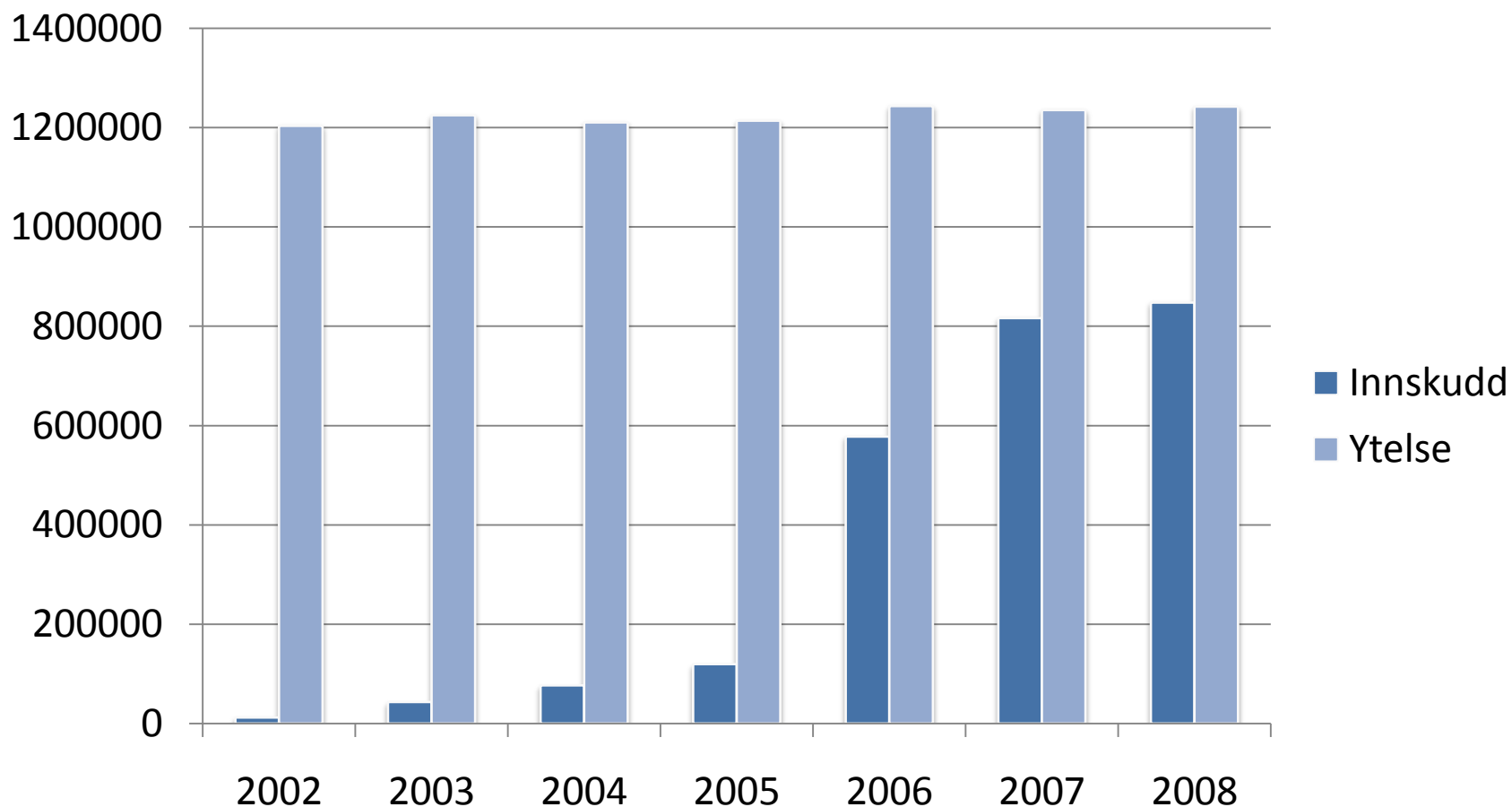
Regulering
pensjoner

Levealder

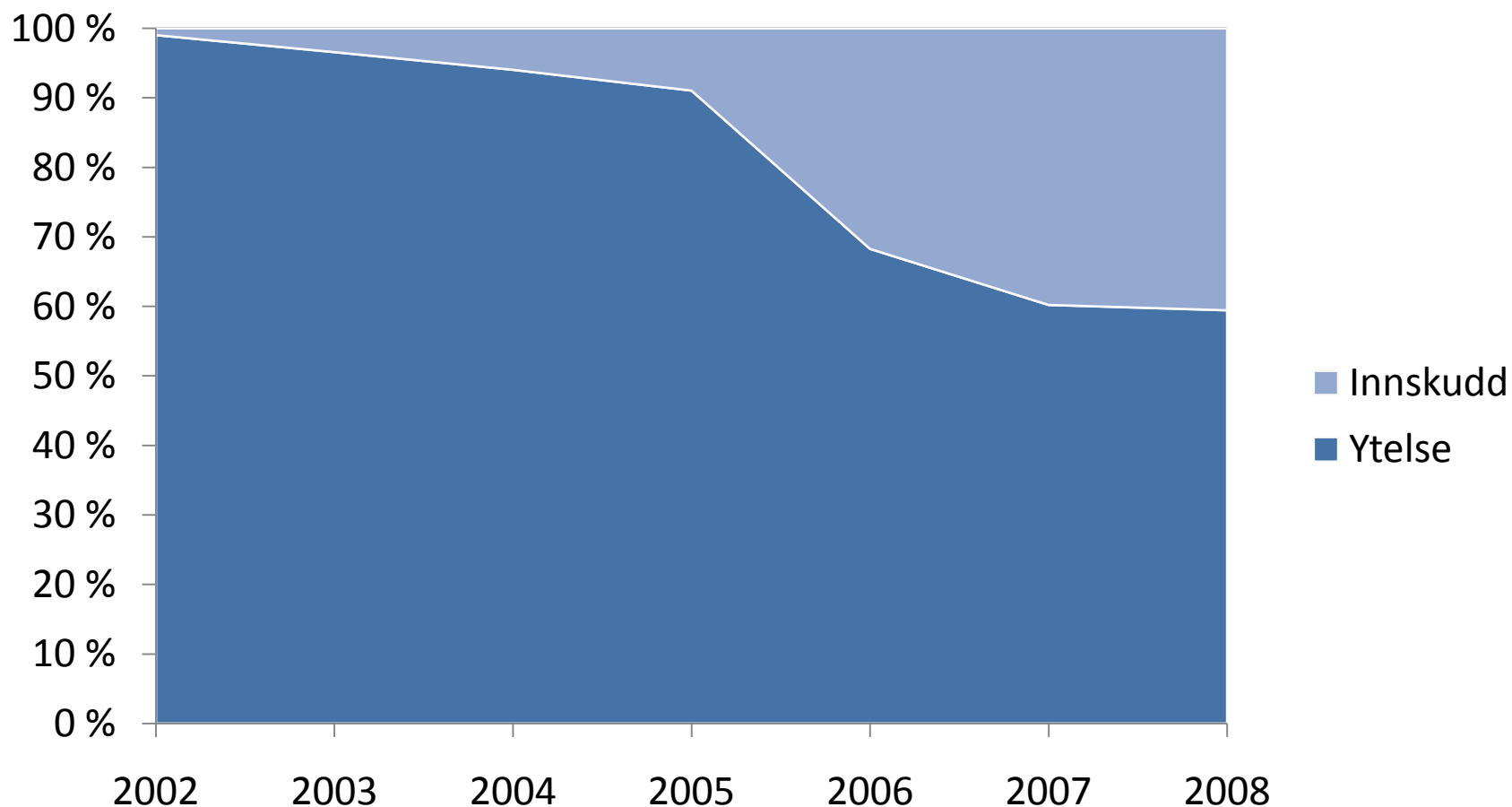
Risiko og forskyvning

	Folketrygd	AFP	Ytelsespensjon	Innskuddspensjon
Pensjonsnivå /lønnsregulering	Stat	Stat/ Arbeidsgiver ↓ (Stat/ Arbeidsgiver og dels arbeidstaker)	Arbeidsgiver	Arbeidstaker
Pensjonsalder	Stat ↓ Arbeidstaker og dels stat	Arbeidsgiver/ stat ↓ Arbeidstaker	→	Arbeidstaker
Pensjonsregulering	Stat ↓ Arbeidstaker og dels stat	Stat ↓ Arbeidstaker og dels stat	Arbeidstaker	Arbeidstaker
Levealder	Stat ↓ Arbeidstaker og dels stat	Stat/ Arbeidsgiver ↓ Arbeidstaker og dels stat	Leverandør	→ Arbeidstaker

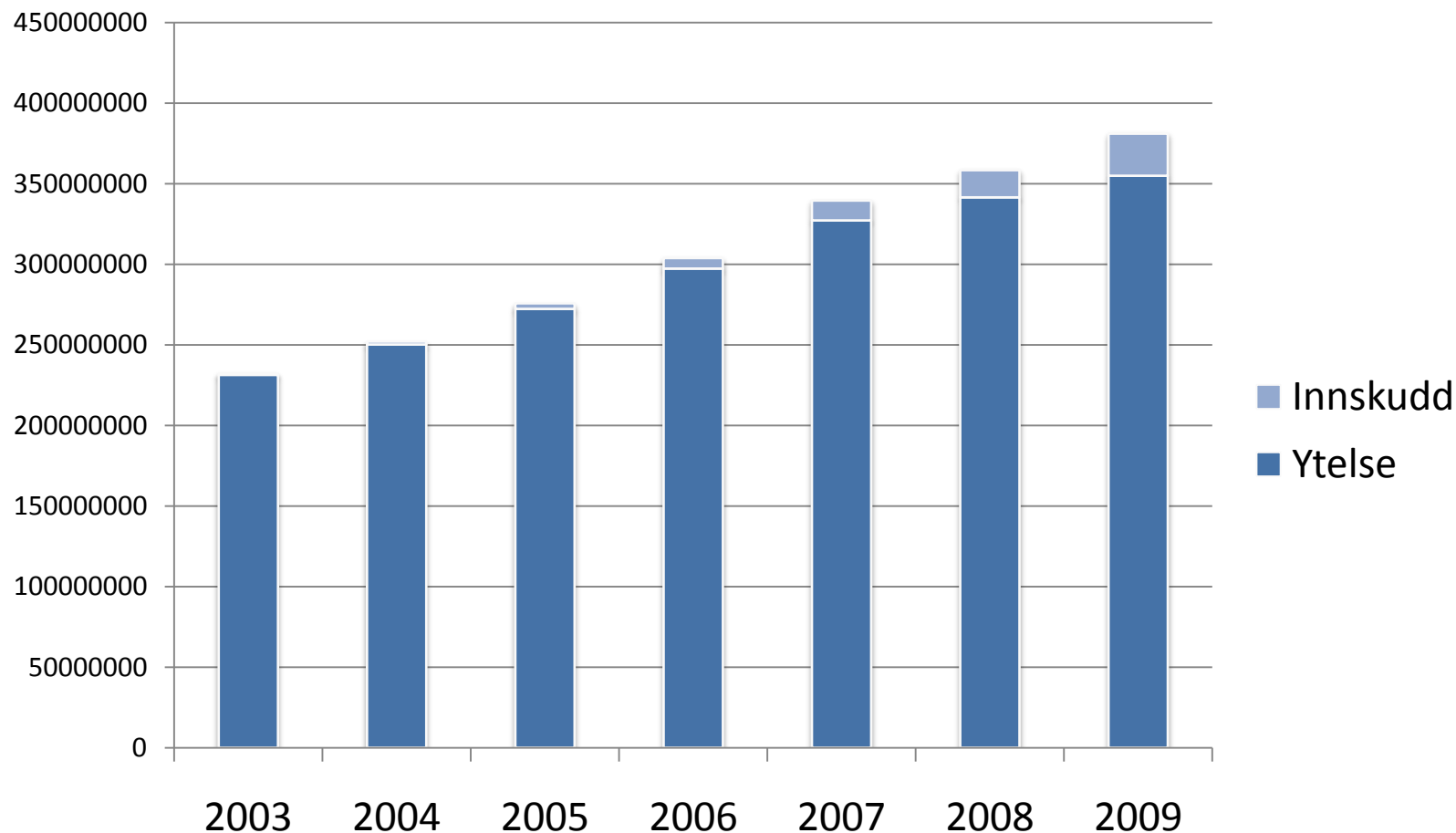
Antall forsikrede med henholdsvis innskuddsbaserte og ytelsesbaserte tjenstepensjoner i Norge i 2002 – 2008

Andelen arbeidstakere med henholdsvis ytelsesordninger og innskuddsordninger 2002 – 2008.

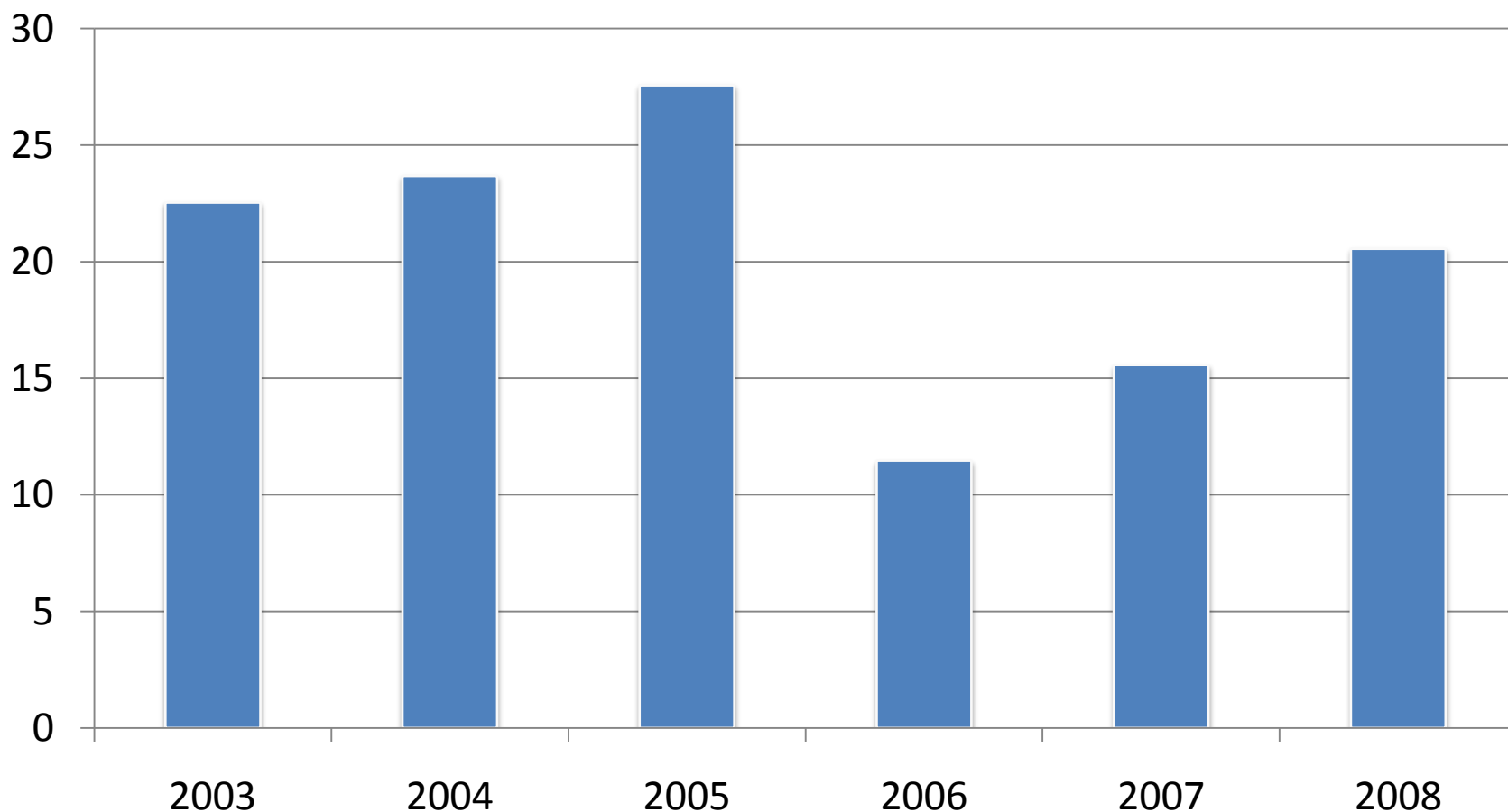

Pensjonsfond/ forpliktelser i privat sektor: Ytelsespensjoner, innskuddspensjoner og private pensjonskasser. 1000 kroner.

Kilde: FNH, pensjonskasseforeningen

Gjennomsnittlig kontobeholdning for personer med innskuddsbasert tjenstepensjonsordning. I 1000 kr.

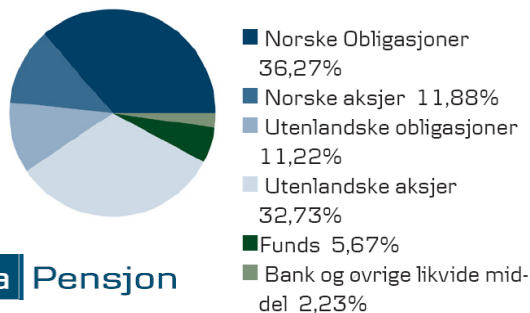

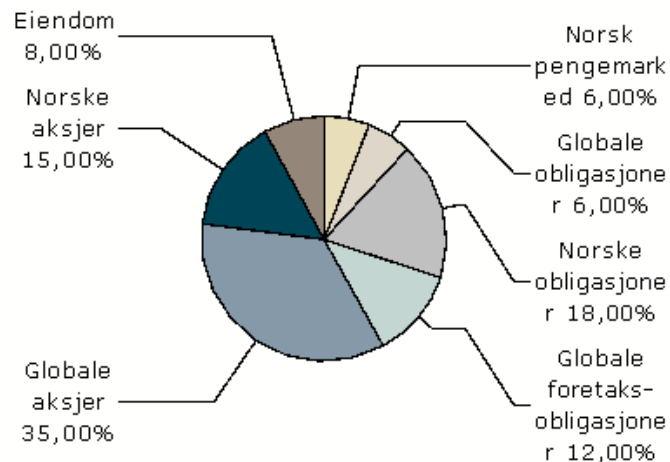
Valgmulighetene

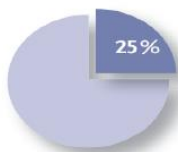
Fordeling på aktivtyper pr.

Danica Pensjon

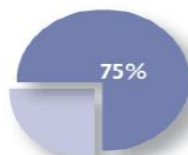
Forsiktig

Moderat

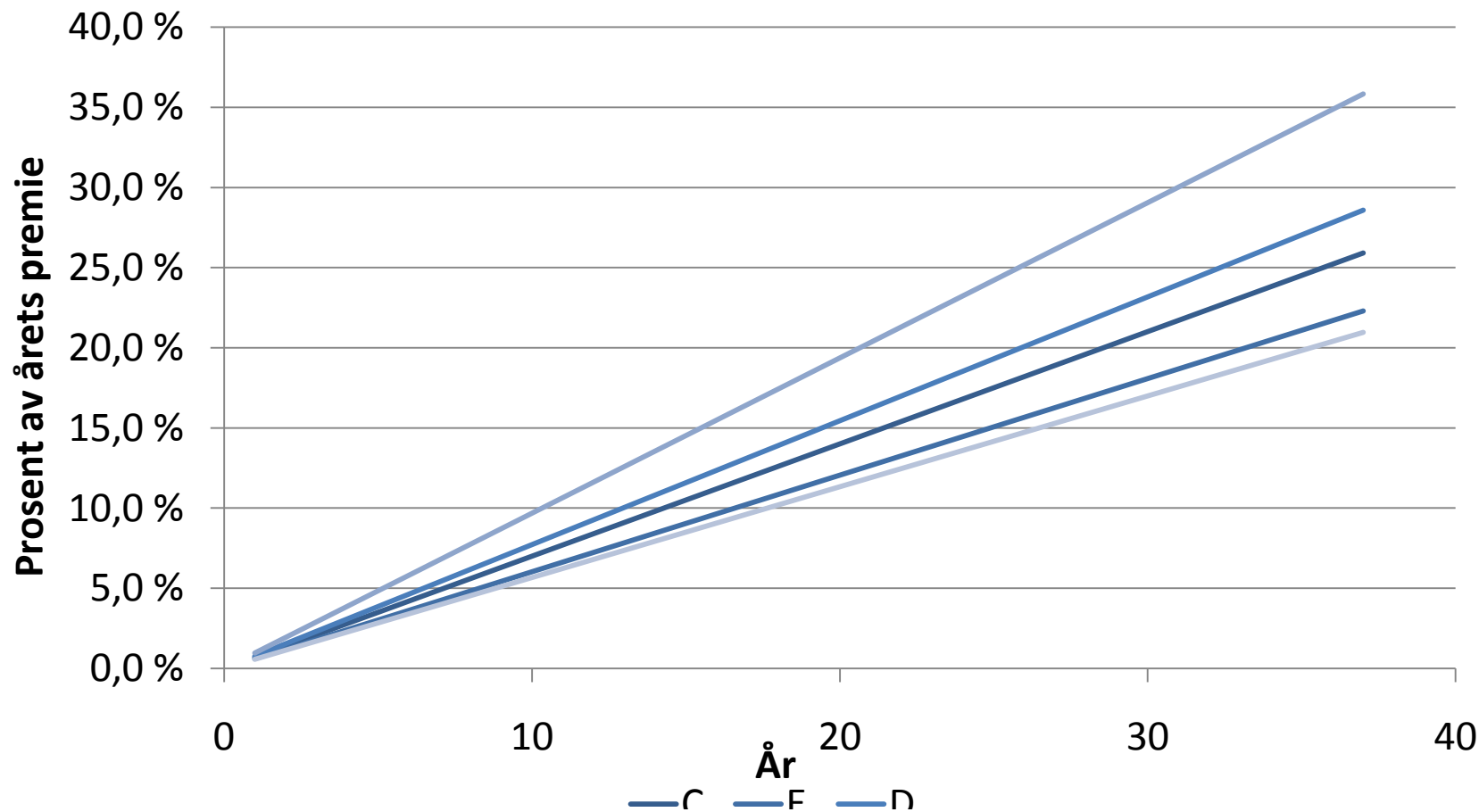
Offensiv

100%
Aksjer

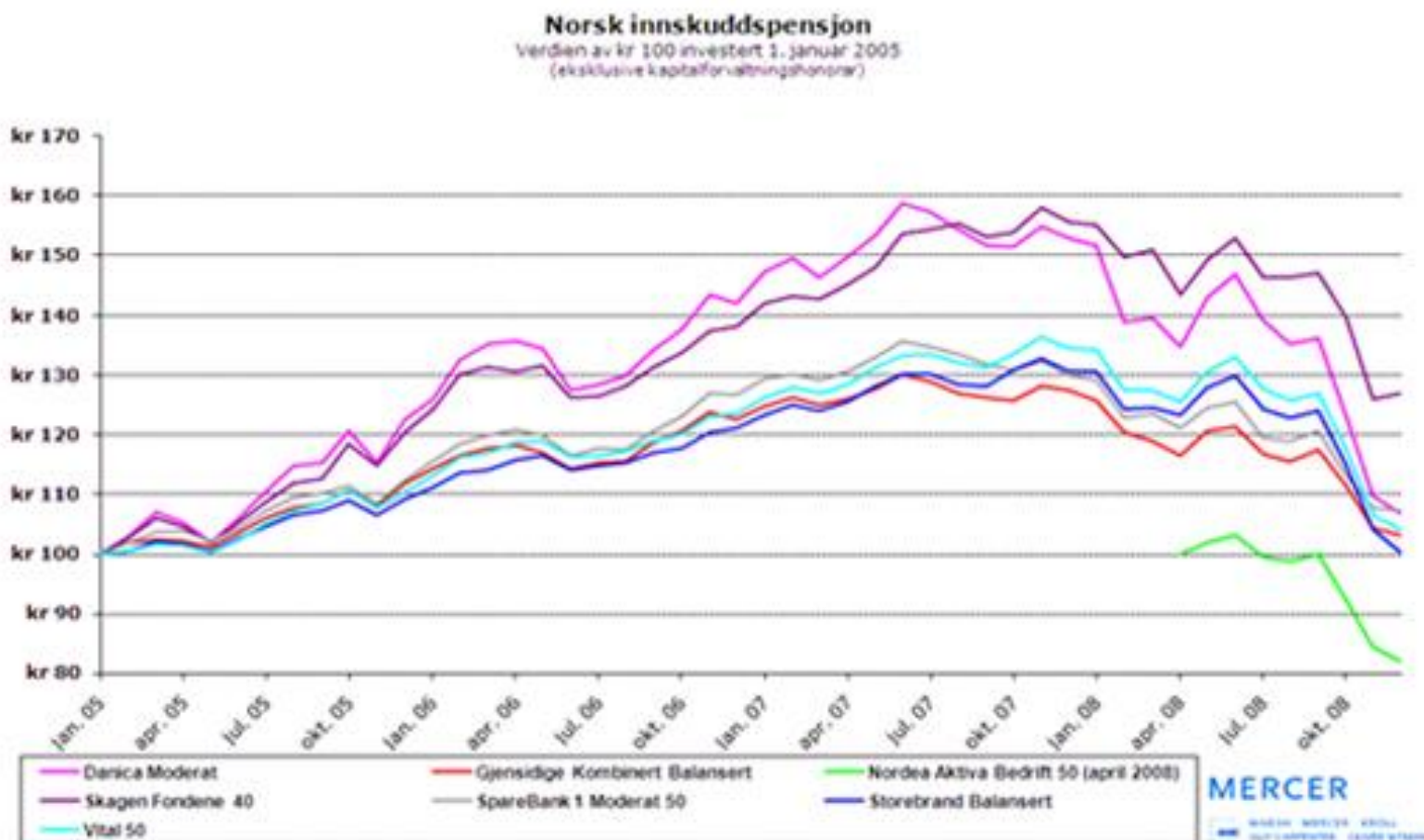

Forvaltningskostnader i prosent av årets premie

Kilde: Veland 2008, Fafo-rapport 2008:5

Norsk innskuddspensjon. Verdien av 100 kroner investert 1. Januar 2005

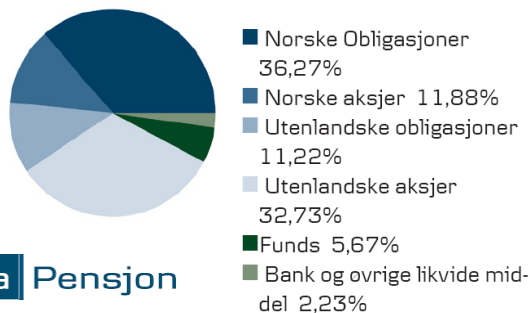

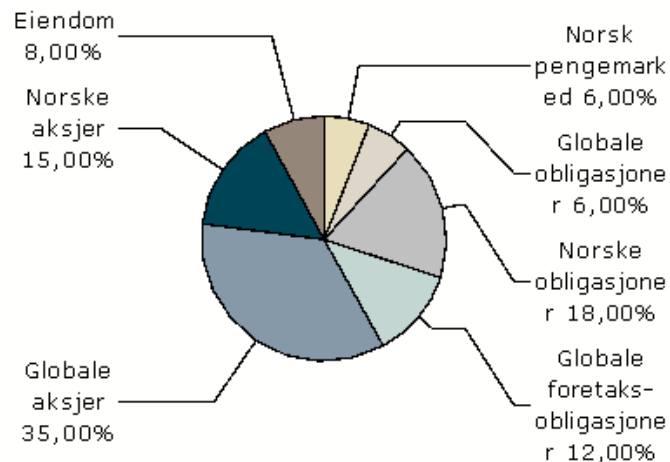
Valgmulighetene

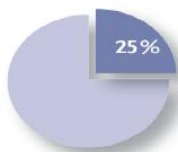
Fordeling på aktivtyper pr.

Danica Pensjon

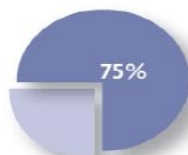
Forsiktig

Moderat

Offensiv

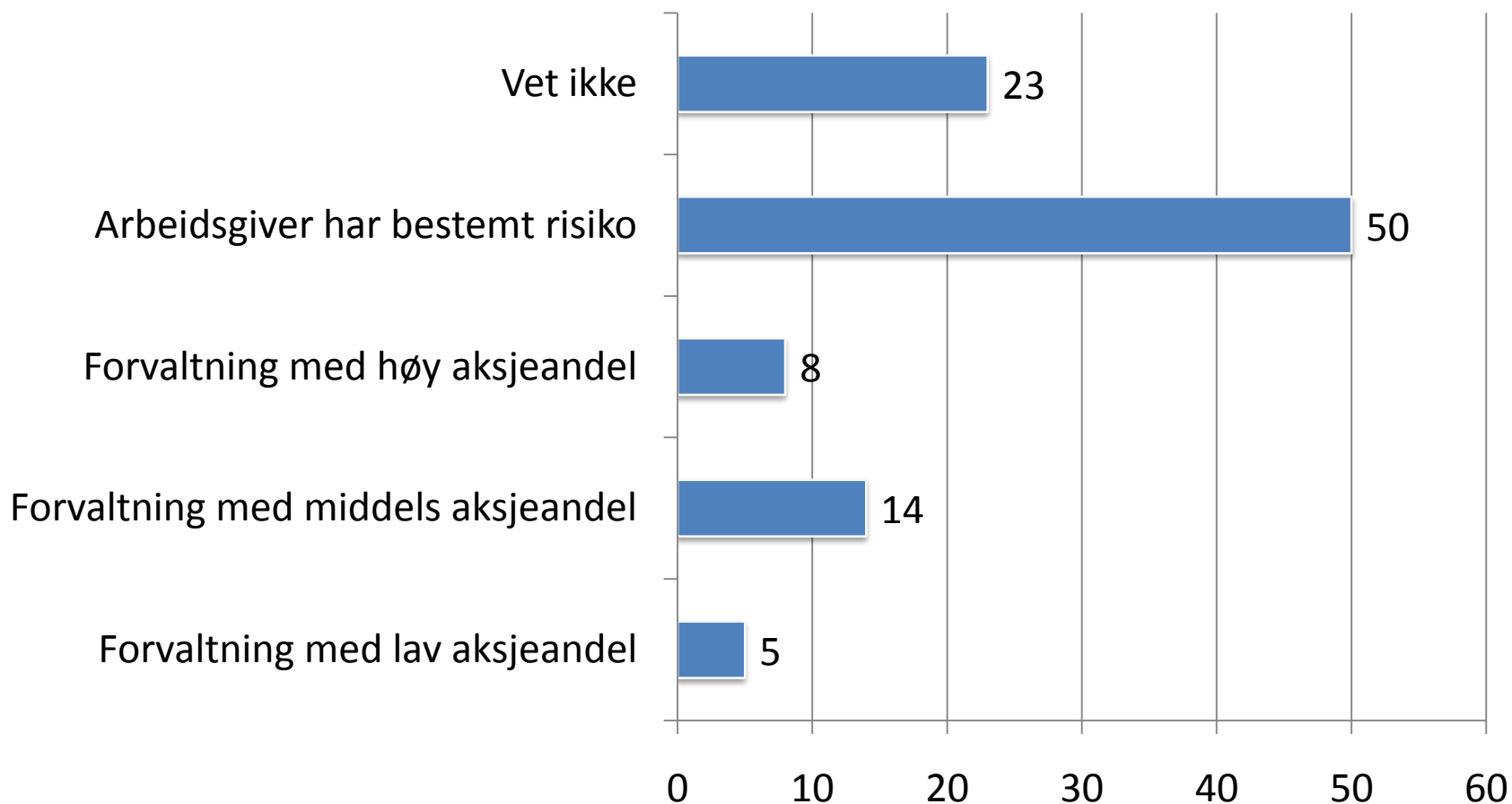

100%
Aksjer

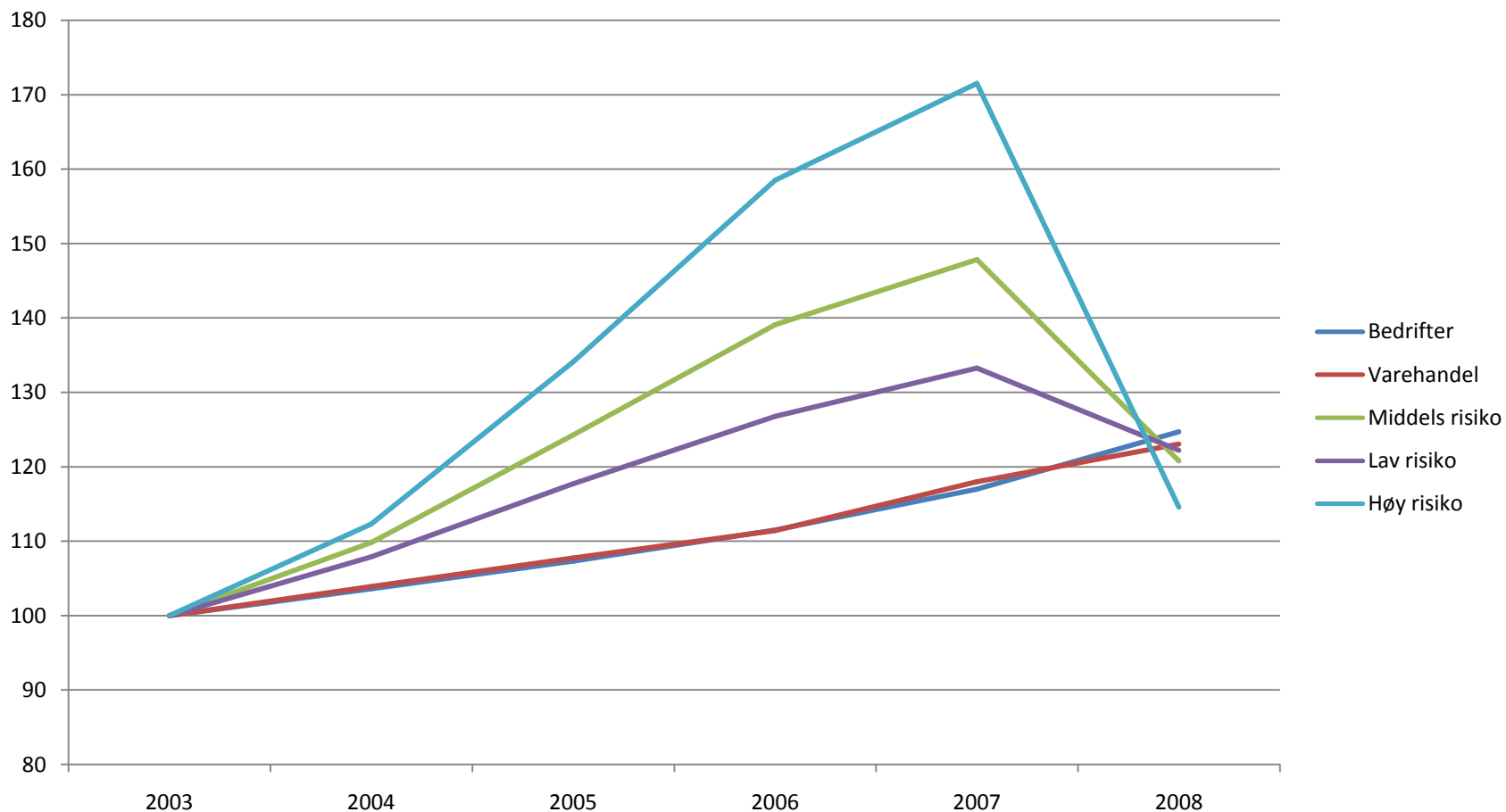

Hvilken risikoprofil en har valgt med hensyn til forvaltning av tjenstepensjon. Personer som fikk tjenstepensjon etter 2006.

Prosent

Lønnsutvikling i et utvalg bransjer og avkastning fra en investeringsportefølje med middels risiko. Avkastning 2004 – 2008.

Avkastning i standardiserte pensjonsfond for innskuddspensjon

